

Ulla Salonen-Soulié, Pirjo Knif ja Tuula Mulju:

Perinteinen UFFE uudistuu

Vuodesta 1994 toiminut Uumajan sosiaalitoimen oma kenttätutkimusyksikkö, yksi Ruotsin runsaasta kolmestakymmenestä FoU-toiminnasta, muuttuu ja uudistuu ajan hengessä. Mielenkiintoisesta meillemkin on yksikön tuleva antologia, johon saimme pienen silmäyksen SONet BOTNIAn tiimin vierailun yhteydessä 11. syyskuuta 2003. Tutkimusjohtajat ovat nykyperspektiivistä analysoineet toimintaa: Pioneerihenkisistä projektivaiheesta (1994-1996) teema-alueettaiseen vakiintumisen vaiheeseen (1997-1999) ja nyt on meneillään proaktiivinen vaihe, jossa oman toiminnan autonomia korostuu ja jossa uudelleenorientoimista tapahtuu myös ideologisiin keskusteluihin tutkimuksen ja käytännön suhteesta sekä uusiin toimintaprofiileihin.

UFFE on yksi vanhimmista FoU – toiminnoista Ruotsissa, syntynyt jo ennen varsinaista sosiaalihuollon satsausta paikallisten ja alueellisten toimintojen käynnistämiseen. UFFE on mukana FoU –toimintojen verkostossa, joka on muodostanut oman yhdistyksen ”Intresseföreningen för FoU-miljöer inom välfärdsområdet” (www.fouvalfard.org).

UFFE:ssä työskentelee yksitoista henkilöä ja se toimii Uumajan sosiaalilautakunnan alaisuudessa. Sen vuosittainen perusrahoitus on 1,1 milj. SEK, josta rahoitetaan kaikkiaan 1,5 henkilöä (tutkimusjohtajien ”uffe-osat”) ja sen lisäksi on muuta henkilökuntaa, nk. profiilivastaavia, hankerahoilla (n. 2 milj. SEK). Tyypillistä on erittäin tiivis yhteistyö yliopiston kanssa. Tutkijoita lainataan osaksi UFFE:en, useimmilla on perusvirka yliopistolla.

UFFElla on laaja tehtävä, jossa teorian ja käytännön tasapaino löytyy yhteistyössä yliopiston kanssa. UFFE:n toiminnassa korostetaan FoU:ta eli koulutuksen kiinteää kuulumista tutkimukseen ja kehittämiseen. Samoin poikkitieteellinen toimintatapa on tyypillistä, mutta kysymyksessä on soveltava tutkimus ja perustutkimus kuuluu yliopistolle. UFFE määrittelee antologiassaan FoU:n paikaksi, jossa tutkimus ja kehittäminen kohtaavat mutta joka on laadullisesti muuta kuin toiminta ja tutkimus. Seminaarit, opiskelijoiden projektityöt ja työntekijöiden luennot ovat osana kiinteää vuorovaikutusta kentän ja tutkimuksen välillä.

UFFE on perinteisesti profiloitunut eri teema-alueiden alla. Pääasiassa teemat ovat muodostuneet sosiaalitoimen logiikan mukaan (vammaisesta, lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävä sosiaalityö, sosiaalihuolto ja toimeentulotuki, päihdetyö ja hoivatyö) ja sen laadun kehittämisen tarpeisiin. FoU-toimintojen tuoreessa kansallisessa arvioinnissa (osana kansallista ohjelmaa – artikkeli löytyy SONet BOTNIAn sivuilta, huom.) kuitenkin kritisoitiin niiden puutteellista puuttumista itse sosiaalitoimen organisaatioon ja niinpä UFFE:ssäkin on kesän 2003 aikana organisoitu profiilialueet uudelleen:

I lärande organisation – Kristiina Westerberg (kristina.westerberg@psy.umu.se) on hakenut oppivan organisaation ajatuksia Suomesta (Yrjö Engeström)

II utbildning, teori och praktik – Ulf Hytönen (ulf.hyvonen@umea.se) vastaa tämän alueen kehittämisestä

III kunskapsbaserade prevention – liittyy KIN-projektiin, josta Riitta Parpala (riitta.parpala@umea.se) vastaa

UFFE onkin yksi niistä harvoista FoU- toiminnoista, jotka valittiin kokonaisvaltaisesti kehittämään käytännön ja tutkimuksen välistä vuorovaikutusta kansallisen kehittämisprojektin (Nationellt stöd för kunskaputveckling inom socialtjänst) osana. KiN (Kompetenscentrum i Norr) on 4-vuotinen (2002-2005) projekti, jonka tavoitteena on luoda sellaisia paikallisesti sopivia toimintoja ja rakenteita jotka lisäävät sosiaalitoimen toiminnan, yliopiston perus- ja jatkokoulutuksen sekä tutkimuksen välisen tiedonmuodostusta. ”Osaaminen” sisältää silloin sekä tiedontuotannon että tiedonkäytön. Samanaikaisesti toimii kaksi paikallista osaamiskeskusta, Uumajassa ja Skellefteåssa, ja yliopiston yksikkö (Enheten för samordning och forskning, ESF) koordinoi yhteisiä aktiviteetteja ja toistuvia kokoontumisia tiedonvaihtoon, systemaattisiin opintoihin ja arviointiin. Näin toteutetaan molempien yksiköiden tieteellinen vertailu tavoitteena projektin lopuksi vastata kysymykseen: Mikä malli integroi parhaiten kentän, koulutuksen ja käytännön?

Uumajassa on muodostunut tiivis yhteistyö perinteisen tutkimusympäristön kanssa. UFFEn toiminnassa korostetaan tutkimuksen vapautta, eikä haluta ottaa suoria toimeksiantoja ulkopuolelta. Skellefteåssa ei puolestaan ole mitään yliopistoyksikköä vaan verkostomallia kokeillaan projektin aikana. Uumajassa kiinnostus kohdistuu ennaltaehkäisyyn kun taas Skellefteån kunta keskittyy haja-asutusalueen sosiaalitoimen kehittämiseen.

UFFE-vierailua ei voi sivuuttaa ilman mainintaa Västerbottenin vanhustyön kehittämiskeskuksesta (Äldrecentrum i Västerbotten), joka on yhden naisen, Maria Lindholmin (aldrecentrum.ac@vll.se), yksikkö ja joka palvelee koko maakunnan alueen kaikkia 14 kuntaa. Se on vuonna 1999 syntynyt sosiaalihallituksen vanhustyön kehittämisvarojen yhteydessä yhdessä runsaan kymmenen muun eri puolilla Ruotsia olevan vanhusfoorumin kanssa. Toiminnassa korostuu keskuksen rooli hankerahoituksen jakajana kuntiin. Kehittämisrahoitusta suuntaamalla keskus pystyy huomattavasti vaikuttamaan kuntien vanhustyön tutkimukseen, mihin kehittämistä suunnataan sekä koordinoimaan niin, että turhilta päällekkäisyyksiltä vältetään.

Keskus toimii kivenheiton päässä UFFEstä yliopistollisen geriatrian keskuksen (NUS) yhteydessä. Käytännönläheinen kehittämistyö on leimaa-antavaa vanhuskeskuksen toiminnassa. Toiminta on vaihteittain muuttunut tukemaan yhä selvemmin tiedonmuodostusta ja tiedonvälitystä erityisesti vapaaehtoissektorille. Se on tunnettu raporttisarjastaan, jossa yli 40 projektia on dokumentoitu. Niiden kirjo on laaja.

Äldrecentrumin toimintaa tukee vanhustyön kontaktihenkilö joka kunnassa. Johtaja vastaa kehittämistoiminnasta. Sen lisäksi on johtoryhmä. Erityisen mielenkiintoinen on poikkitieteellinen referenssiryhmä, joka arvioi keskuksen tulevat projektihanke-esitykset. Ryhmä on myös pystynyt poimimaan käytännöstä lähtevät hyvät kehittämisideat ja auttanut niiden jalostamisessa hankehakemuksiksi.

Keskusteluissamme korostui toisaalta valtiollisen perusrahoituksen tarve turvaamaan toimintaa ja toisaalta sen toteaminen, että osaamisen vahvistaminen on aikaa vievää puuhaa. UFFE -antologiassa käytetty analyysimalli voisi olla antoisa meillekin. Entäs kuntakohtaiset kontaktihenkilöt eri toiminta-alueilla?